

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Sääntöjen mukainen toimintakertomus 2010

Sisällys

1. Yleistä s. 2
  2. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen s. 5
    - 2.1. Kestävän kehityksen kasvatuksen strategian toimeenpanon edistäminen
    - 2.2. Lausunnot, kannanotot ja audienssit
    - 2.3 Ympäristökasvatus osaksi eri alojen koulutusohjelmia
    - 2.4. Ympäristökasvatuksen jatkuvuuden turvaaminen
  3. Ympäristökasvatuksen laadun kehittäminen s. 8
  4. Kasvattajien ympäristökasvatustyön tukeminen ja yhteistyöverkostot s. 10
    - 4.1. Alueellisen toiminnan tukeminen
      - 4.1.1. Paikallistoimintaryhmä Räpylä
      - 4.1.2. Haavi – Varsinais-Suomen ympäristökasvatusyhdistys
    - 4.2. Koulujen tukeminen Kestävän kehityksen ohjelmien laadintatyössä
    - 4.3. Vihreä lippu –ympäristöohjelma
    - 4.4. Koulutukset ja tapaamiset
      - 4.3.1. Ympäristökasvatuspäivät 2010
      - 4.3.2. Muut koulutukset ja tapaamiset
    - 4.5. Ympäristökasvatuksen yhteistyö
      - 4.4.1. Kansainvälinen yhteistyö
      - 4.4.2. Kansallinen yhteistyö
  5. Viestintä s. 16
    - 5.1. Yleistä
    - 5.2 Ympäristökasvatus-lehti
  6. Toiminnan kehittäminen s.17
  - 7 Talous s. 17
- LIITE 1 Vihreä lippu -ohjelman toimintakertomus

1. YLEISTÄ

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry on ainoa ympäristökasvatuksen edistämiseen, kehittämiseen ja tukemiseen erikoistunut asiantuntijajärjestö Suomessa. Seura tekee työtä sen puolesta, että Suomessa yhä laajenevalla joukolla kasvattajia on halua ja edellytyksiä välittää lapsille ja nuorille kestävän kehityksen mukaisia tietoja, taitoja ja asenteita. Seuralla on maamme keskeisten ympäristöjärjestöjen antamat valtuudet toimia edustajanaan ympäristökasvatuskysymyksissä.

Vuonna 2010 tuli kuluneeksi 20 vuotta Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran perustamisesta. Merkkivuotta juhlistettiin 7.10.2010 pidetyissä 20-vuotisjuhlissa Ravintola Laulumiehissä Helsingissä.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran perustehtäviin kuuluvat aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen ympäristökasvatuksen aseman vahvistamiseksi, ympäristökasvatustyön edistäminen, ympäristökasvatukseen liittyvän tiedon solmukohtana toimiminen sekä ympäristökasvatustyötä tekevien toiminnan tukeminen Vihreä lippu -ohjelman avulla.

Näkyvimpiä toimintamuotojamme ovat kansainvälinen Vihreä lippu -ympäristöohjelma kouluille ja päiväkodeille, Ympäristökasvatus-lehti sekä valtakunnalliset Ympäristökasvatuspäivät.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura koordinoi maassamme kansainvälistä, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten Vihreä lippu -ympäristöohjelmaa. Ohjelman periaatteet ovat ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatuksen integrointi opetukseen ja toimintakulttuuriin, lasten ja nuorten osallisuus sekä yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Vuosi 2010 oli ohjelmalle voimakasta kasvun aikaa: osallistujamäärä kasvoi vuoden 2010 aikana n. 16,5 %, ohjelmassa oli vuoden 2010 lopulla mukana 275 koulua, oppilaitosta ja päiväkotia. Ohjelma tavoittaa päivittäin yli 75 000 suomalaista lasta, nuorta ja aikuista. (Ks. liite 1)

Ympäristökasvatus-lehti on ympäristökasvatuksen merkittävin tiedotuskanava maassamme. Lehden päämääränä on edistää kestävästä kehityksestä ottaen huomioon kestävän kehityksen kaikki osa-alueet (ks. luku 5.). Vuonna 2010 kehitettiin lehden linjaa ja sisältöä sekä laadittiin suunnitelma lehden ilmestymismuodon uudistamiseksi. Tavoitteena on, että lehti ilmestyy vuodesta 2012 alkaen kaksi kertaa vuodessa nettilehtenä ja kaksi kertaa painettuna lehtenä.

Vuosittain järjestettävät valtakunnalliset Ympäristökasvatuspäivät ovat ympäristökasvatuksen päätapahtuma, joka tarjoaa alan toimijoille tukea ja virikkeitä omaan työhön. Vuonna 2010 päivät järjestettiin 6.-8.10. Helsingissä, päivien teemana oli Ihmisten kaupunki. Osallistujia päivillä oli jälleen runsaasti, yhteensä lähes 180 henkeä.

Vuonna 2010 yhteiskunnallinen vaikuttaminen nousi yhä merkittävämmäksi osaksi Seuran toimintaa: Seura edisti ympäristökasvatuksen asemaa mm. laatimalla useita lausuntoja ja kannanottoja sekä tapaamalla päättäjiä ja virkamiehiä. Seura koordinoi ja kehitti järjestöjen välistä vaikuttamisyhteistyötä.

Hallitus

- Puheenjohtaja, Tradenomi (ympäristöjohtaminen, AMK), filosofian kandidaatti Tarja Heinonen
- Ympäristöasiantuntija/tiedottaja, MMM Hanniina Manner, varalla ohjelmajohtaja Merike Niitepöld
- Kestävän kehityksen koordinaattori, FM Juulia Tuominen, varalla erikoissuunnittelija Elina Pilke

- Kasvatustieteen maisteri Saija Heinonen, varalla lasten- ja nuortentoiminnan suunnittelija Maria Aroluoma
- Luokanopettaja, KM Tarja Malmi-Raike, varalla ympäristökasvatuksen koordinaattori Pirjo Rinne
- Ympäristökasvattaja, FM Hanna Nordström, varalla ympäristökouluttaja Jaana Hiltunen
- Ammatillinen erityisopettaja, KtaO Kaija Riutta, varalla Luontokoulunopettaja Anna Kettunen,
- Ympäristökoulun opettaja Elena Saarikallio, varalla Ympäristökoulun opettaja Johanna Sunikka,

Hallituksen varapuheenjohtajana toimi Hanniina Manner.

Hallituksen kokouksia järjestettiin vuoden aikana kahdeksan, lisäksi järjestettiin kaksi laajempaa teemapäivää, joiden teemoina olivat toiminnan suunnittelu (23.1.2010) ja kehittäminen: (13.11.2010).

Työntekijät

- Toiminnanjohtaja Kati Vähä-Jaakkola
- Vihreä lippu –päällikkö Aino Alasentie
- Järjestösihteeri Tarja Vähäkuopus (järjestösihteeri Erja Sollan sijainen)
- IT-tukihenkilöt Vennu Nivalainen 1.1. - 28.3.; Tony Pekkala 12.4. - 4.5, Juuso Väätäinen 5.5. – 31.8., Eetu Halmela 30.8. – 24.11. ja Joni Järvinen 30.11. alkaen.
- Vihreä lippu -assistentti Saara Pellikka 1.10.-31.12. (75 h/kk).
- projektityöntekijä Riitta Lukkarinen 24.5. - 31.12. Vihreä lippu –Vesi –teemamateriaalin uudistaminen ja koulutuspaketin tuottaminen
- projektityöntekijä Eeva-Maija Bergholm 70 h ajalla 1.1.- 31.12. Vihreä lippu - lähiympäristöteeman koulutuspaketin tuottaminen
- Ympäristökasvatus-lehden toimitussihteeri Marjo Soulanto (ostopalvelu Pleistoseeni Oy:ltä)
- Ympäristökasvatus-lehden taittaja Sanna Saastamoinen (ostopalvelu Litteris & Artibus Oy:ltä)

Lisäksi toiminnan apuna työskentelivät harjoittelija Oili Kääriäinen 25.8. – 30.11. sekä työelämävalmennettavat Nadia Chaichee 4.2.- 30.4. ja Maija Lumme 7.12.-31.12.

Kirjanpidosta vastasi Tilitoimisto Atope.

Jäseniä oli vuoden lopussa 770. Näistä yhteisöjäseniä oli Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu LASTU, BirdLife Suomi ry, Kauniaisten kaupungin ympäristötoimi, Keski-Suomen ELY-keskus, Kotitalousopettajien liitto ry, Koulutus- ja Kehittämiskeskus Palmenia, Kouvolan kaupunki, Elinkeinoitoimi, Kuvataideopettajat ry, Bildkonstlärarna rf, Laininen Erkka, Lastentarhanopettajienliitto LTOL, Luonto-Liitto ry, Metsähallitus, Lapin luontopalvelut Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut, Natur Och Miljö rf, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Suomen Latu ry sekä *Vihreä lippu -osallistujat* (275 kappaletta) ja edistäjät.

Seurassa toimi useita työ- ja toimintaryhmiä, jotka olivat avoimia kaikille jäsenille.

- Yhteiskunnallista vaikuttamista organisoitiin strategiaryhmä, joka kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Työtunteja ryhmäläisille kertyi yhteensä 40 tuntia.
- Ympäristökasvatuspäivien suunnitteluryhmä kokoontui kolme kertaa. Työtunteja kertyi yhteensä 50 tuntia.
- Ympäristökasvatus-lehden toimituskunta kokoontui vuoden aikana kolme kertaa.

Lisäksi toimituskuntalaiset kirjoittivat lehteen artikkeleja ja tekivät haastatteluja. Työtunteja kertyi yhteensä 100.

- Viestintätyöryhmässä kehitettiin viestintää; yhtenä tärkeänä osa-alueena Ympäristökasvatus-lehden kehittäminen. Työtunteja yhteensä 48
- Vihreän lipun kehittämistyöstä vastaa Vihreä lippu -työryhmä eli Hanska. Hanska kokoontui vuonna 2010 kolme kertaa, yhteensä työtunteja kertyi n. 30.
- Paikallistoimintaa kehittävä ja tukeva Räpylä kokoontui vuoden aikana kerran. Lisäksi työryhmäläiset työskentelivät sähköpostin välityksellä ja osallistuivat vapaaehtoisina maaliskuisen Verkostotapaamisen järjestelyihin. Työtunteja kertyi yhteensä n. 60.
- Yhdistyksen henkilöstöasioita ja organisaation kehittämistä työstävä Järjestö-työryhmä kokoontui kolme kertaa. Työtunteja ryhmäläisille kertyi yhteensä 25 tuntia.
- FEE-työryhmä valmisteli yhdistyksen liittymistä kansainväliseen ympäristöjärjestöön FEE:hen (Foundation for Environmental Education). Työryhmä kokoontui neljä kertaa ja työskenteli aktiivisesti sähköpostin välityksellä. Työtunteja kertyi yhteensä 80.
- Juhlatoimikunta järjesti hallituksen virkistystoimintaa: kevään virkistystapaamisen ja pikkujoulut. Työtunteja yhteensä 20

Hallituksen ja työryhmien työskentelystä kertyi yhteensä 807 vapaaehtoistyötuntia.

Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen sääntömääräiset vuosikokoukset järjestettiin seuraavasti:

-Sääntömääräinen kevätkokous 18.3. 2010 Jyväskylässä ELY-keskuksella. Kokouksessa hyväksyttiin yhdistyksen toimintakertomus ja tilinpäätös.

-Sääntömääräinen syyskokous 24.11.2010 Helsingissä ravintolalaiva Wäiskillä. Kokouksessa valittiin uudeksi puheenjohtajaksi kaudelle 2011 - 12 Eeva-Maija-Bergholm sekä viisi hallituksen jäsentä ja heille varajäsenet. Lisäksi hyväksyttiin toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2011.

Toimitilat

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla on käytössään toimisto ja neuvotteluhuone Pohjoisella Hesperiankadulla Helsingissä. Kasvaneen henkilöstömäärän vuoksi Seura vuokrasi samoista tiloista toisen toimistohuoneen 1.7.2010 alkaen. Samoissa tiloissa toimivat myös Stete (Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi) ja CISV-Helsinki Seuralla on myös mahdollisuus käyttää samassa rakennuksessa olevaa Kepan kokoustilaa.

2. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Kaavio 2: Yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoitteet

Suomen ympäristökasvatuksen Seuran toiminnan keskeisiin tavoitteisiin kuuluu ympäristökasvatuksen edistäminen yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoin (ks. kaavio 2). Vuonna 2010 yhteiskunnallisen vaikuttamisen osa-tavoitteita olivat:

-Kestävän kehityksen kasvatuksen strategian toimeenpanon edistäminen
*keinona osallistuminen Opetusministeriön koordinoiman Kestävän kehityksen yhteisryhmän työhön ja siitä tiedottaminen muille järjestöille.

-Vihreä lippu -ohjelman rahoituksen vakiinnuttaminen riittävälle tasolle
*keinona yhteydenpito ja vaikuttaminen opetus- ja ympäristöhallintoon

Vuonna 2010 vaikuttamistyön voimavaroja keskitettiin lisäksi erityisesti kolmeen ympäristökasvatuksen kannalta ajankohtaiseen ja merkittävään asiaan: perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistaminen, aluehallinnon uudistus sekä hallitusohjelmaan 2011 - 2014 vaikuttaminen. Vaikuttamistyötä tehtiin yhteistyössä Pyöreän pöydän toimijoiden kanssa seuran toimiessa yhteistyön koordinaattorina.

2.1. Kestävän kehityksen kasvatuksen strategian toimeenpanon edistäminen

Vuonna 2008 perustettiin Seuran aloitteen seurauksena laaja-alainen Kestävän kehityksen koulutuksen yhteisryhmä, jonka työtä Opetusministeriö koordinoi. Seura edustaa yhteisryhmässä järjestökenttää.

Yhteisryhmä toimii ympäristökasvatusasioiden valtakunnallisen tason yhteistyöelimenä. Sen keskeisenä tehtävänä on Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategian 2006-2014 toimeenpanon seuraaminen ja edistäminen.

Yhteysryhmä kokoontui vuoden 2010 aikana kolme kertaa. Kokouksissa käsiteltiin mm. seuraavia asioita: kestävä kehitys aluehallintouudistuksessa, Ratkaisuja 2011 -konferenssin valmistelu, Ympäristökasvatuksen yhteistyön järjestäminen Suomessa 2011 - 2017, Suomen tilanne kestävän kehityksen kasvatuksen edistämiseksi (raportointi UNECE:lle), RCE Espoo, Suomen Pohjoismaiden Neuvoston puheenjohtajuus 2011 (kauden teemana ilmasto), Suomen uusi luonnonvaraselonteko. Yhteysryhmä oli mukana myös valtakunnallisen Yhteistyöllä eteenpäin –seminaarin valmisteluissa.

Yhteysryhmän toimesta toteutettiin keväällä 2010 pienimuotoinen kysely opettajankoulutuslaitoksille kestävän kehityksen merkityksestä opettajankoulutuksessa. Valtaosa kyselyyn vastanneista opettajankouluttajista (yhteensä 17) oli sitä mieltä, että heidän koulutusohjelmansa ei anna opiskelijoille riittäviä valmiuksia kestävän elämäntavan tietojen ja taitojen välittämiseen.

Seura teki ryhmässä aloitteita ryhmän yhteisen tiedotuksen ja kansallisen strategian toimeenpanon systemaattisen seurannan organisoimiseksi

2.2. Lausunnot, kannanotot ja audienssit

Seura antoi 2.9.2010 laajan lausunnon Perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistamista koskevasta esityksestä. Lausunnon keskeisenä tavoitteena oli saada kestävä elämäntapa yhdeksi kansalaisen perustaidoksi ja mukaan kaikkiin oppiainekokonaisuuksiin. Lausunnon pohjalta laadittiin 16.11.2010 vielä 17 järjestön/toimijan allekirjoittama vetoamus, joka toimitettiin tuntijakoasiasta päättävälle Sivistyspoliittiselle ministerityöryhmälle.

Vuonna 2010 Seura edisti ympäristökasvatuksen asemaa uudistuneessa aluehallinnossa. 15.6.2010 laaditussa kannanotossa vaadittiin ympäristökasvatuksen vastuuhenkilöiden nimeämistä ELY-keskuksiin ja maakunnan liittoihin sekä uuden aluehallintolain edellyttämää yhteistyön lisäämistä edellä mainittujen tahojen kesken. Kannanoton allekirjoitti neljä eri tahoa. Yhteistyön lisäämistä vaadittiin myös lausunnossa, jonka Seura antoi Uudenmaan maakuntaohjelman luonnoksesta 15.9.2010.

Vuonna 2011 työstettiin Seuran tavoitteet koskien ympäristökasvatusta hallitusohjelmassa 2011-2014. Seura kutsui Pyöreän pöydän toimijat mukaan hallitusohjelmavaikuttamiseen, jota varten käynnistettiin yhteisten hallitusohjelmatavoitteiden laadinta. Konkreettinen vaikuttamistyö ajoittuu vuodelle 2011.

Seuran lausunnot ja kannanotot lähetettiin tiedoksi kaikille kansanedustajille.

Seuran edustajat tapasivat Opetusministeri Henna Virkkusen audienssilla 19.1.2010. Audienssin keskeisiä tuloksia olivat:

-Ministeri Virkkunen toi esille, että hänen näkemyksensä mukaan kestävän elämäntavan oppiminen on merkittävä lähtökohta perusopetuksen opetussuunnitelmien tavoitteiden ja tuntijaon uudistamisessa. Hän lupasi keskustella aiheen merkittävyydestä uudistusta työstävän työryhmän puheenjohtajan, opetushallituksen pääjohtaja Timo Lankisen kanssa.

-Ministeri tuli tietoiseksi opettajankoulutuksessa (erityisesti luokanopettajakoulutus) vallitsevasta kestävän kehityksen opetuksen heikosta tilanteesta. Hän piti myös opettajien täydennyskoulutusta erittäin tärkeänä.

-Ministeri tutustui koulujen ympäristöohjelmien tilanteeseen ja niihin liittyviin kansallisiin tavoitteisiin. Hän lupasi tavata ympäristöministeri Paula Lehtomäen keskustellakseen ympäristökasvatuksen ja koulujen ympäristöohjelmien (erityisesti Vihreän lipun) tilanteesta .

Seuran lausuntoihin ja kannanottoihin sekä audienssimateriaaleihin voi tutustua tarkemmin osoitteessa <http://www.ymparistokasvatus.fi/pages/227.php>.

2.3 Ympäristökasvatus osaksi eri alojen koulutus pohjaa

Vuonna 2007 Seura jätti Opetushallitukseen esityksen ympäristökasvatuksen erikoisammattitutkinnosta. Vuonna 2008 se yhdistettiin osaksi esitystä Ympäristöalan erikoisammattitutkinnosta ja vuonna 2010 alkoi tutkinnon perusteiden laatiminen. Tutkinnon perusteet laadittiin Opetushallituksen alaisuudessa Ympäristöopisto Syklin koordinoimana. Toiminnanjohtaja osallistui Ympäristöalan erikoisammattitutkinnon projektiryhmään, joka toimi tutkinnon laatimisen ohjausryhmänä. Lisäksi Seuralla oli edustaja tutkinnon ympäristökasvattaja-osaa laativassa työryhmässä. Tutkinnon perusteet valmistuvat vuoden 2011 alkupuolella.

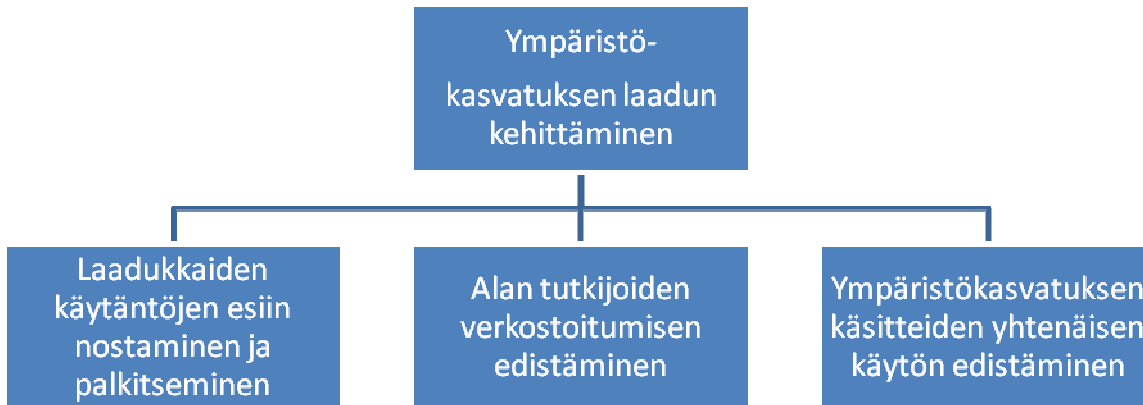
Lisäksi Seura vaikutti siihen, että ympäristökasvatus saataisiin laajemmin mukaan oppikirjojen sisältöihin. Seuran edustaja piti esityksen oppikirjojen ympäristökasvatussisällöistä kustannusosakeyhtiö Tammen seminaarissa oppikirjojen kustantajille.

2.4. Ympäristökasvatuksen jatkuvuuden turvaaminen

Vuonna 2010 Seura jatkoi työtä järjestöjen riittävien ympäristökasvatusmäärärahojen puolesta puhujana. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2011 avustus-momentin määrärahoja ehdotettiin jälleen kerran pienennettäväksi 50 000 eurolla. Seura osallistui aktiivisesti Ympäristöministeriön järjestöavustuksien määrärahojen riittävyyden turvaamiseen antamalla asiasta lausunnon valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle 6.10.2010: *Lausunto koskien valtion talousarvioehdotusta 2011: Järjestöjen ympäristökasvatustyötä tulee resursoida riittävästi*. Lausunnossa esitettiin määrärahojen kasvattamista tai palauttamista vähintäänkin vuoden 2010 tasolle. Lisäksi esitettiin järjestöjen avustusten tason pysyvää turvaamista jaettaessa määrärahaa momentin saajien kesken.

Vihreä lippu -ohjelman rahoituksen vakiinnuttamisen pyrittiin pitämällä aktiivisesti yhteyttä ympäristö- ja opetushallintoon (mm. Virkkusen audienssi) sekä edistämällä kansallisen strategian toimeenpanoa mm. Kestävän kehityksen koulutuksen yhteisryhmässä.

3. YMPÄRISTÖKASVATUKSEN LAADUN KEHITTÄMINEN

Ympäristökasvatuksen laadun kehittäminen oli yksi Seuran vuoden 2010 toiminnan keskeisistä tavoitteista. Laadun kehittämisen osa-alueella tärkeimmäksi tavoitteeksi nostettiin toimintasuunnitelmassa hyvän ympäristökasvatuksen suositusten määrittelyprosessiin osallistuminen ja laadukkaan materiaalin esille tuominen.

3.1. Suositukset ympäristökasvatusmateriaaleille

Osallistuimme ympäristökasvatusmateriaalien suositusten määrittelyprosessiin yhteishankkeessa Suomen luonnonsuojeluliiton ja Luonto-Liiton kanssa vuosina 2009 - 2010. Hankkeen tavoitteena oli tuoda esille laadukasta materiaalia sekä luoda ohjeet, joiden avulla kasvatustyötä tekevät voivat tunnistaa ja löytää laadukasta materiaalia.

Suosituksien ympäristökasvatusmateriaaleille valmistuivat keväällä 2010 ja niistä tiedotettiin ja kampanjoitiin syksyn 2010 aikana. Seura julkaisi suositukset Ympäristökasvatus-lehdessä ja internet-sivuillaan. Suosituksista painatettiin A5-kokoinen kortti, jota jaetaan kasvattajille suunnatuissa tilaisuuksissa.

3.2. Hyvät käytännöt

Lisäämme ympäristökasvatuksen tunnettuutta ja arvostusta yhteiskunnassamme muun muassa tuomalla esiin laadukkaita ja toimivia ympäristökasvatuskäytäntöjä. Jaamme vuosittain Ympäristökasvatuksen ruusu -tunnustuspalkinnon alan ansioituneille toimijoille, kehittäjille tai hankkeille. Toinen tässä työssä keskeinen kanava on Ympäristökasvatus-lehti.

Seura jakoi Ympäristökasvatuspäivillä 2010 Ympäristökasvatuksen ruusu -tunnustuspalkinnot ansiokkaasta ympäristökasvatustyöstä. Seura haluaa tunnustuksilla nostaa esiin esimerkillisiä ympäristökasvatuksen käytäntöjä sekä erinomaista työtä tekeviä ympäristökasvattajia. Ruusut myönnetään vuosittain tahoille, jotka ovat toimineet pitkäjänteisesti, uutta luovasti ja ympäristökasvatusta edistäen. Vuonna 2010 ruusu myönnettiin seuraaville:

- 1) *Metsämörritoiminta*

Ruusu myönnetään pitkäjänteisestä, laajan joukon lapsia tavoittavasta ympäristökasvatustoiminnasta, jossa pyritään jatkuvaan laadun parannukseen ja koko työyhteisöä aktivoivaan ympäristökasvatukseen sekä toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen. Metsämörritoiminta on ensimmäisiä ympäristökasvatusohjelmia Suomessa. Toiminta käynnistyi jo vuonna 1979 ruotsinkielisenä Konditionsfrämjandet rf:n toimesta ja suomenkielisenä vuonna 1992 Suomen Ladussa. Metsämörrikouluja toimii useissa Suomen Ladun paikallisyhdistyksissä ja Luonnossa kotonaan- päiväkodeissa, lukuisissa muissa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja yhdistyksissä. Suomen Latu järjestää ohjaaja- ja kouluttajakoulutusta ja välittää Metsämörrimateriaalia. Metsämörritoimintaan osallistuu vuosittain kymmeniätuhansia lapsia.

2) Ympäristökoulun opettaja Anukka Alppi

Ruusu myönnetään ansiokkaasta, uusia toimintamalleja luovasta ympäristökasvatustyöstä. Alppi on ollut kantavana voimana ainutlaatuisen Mahnalan Ympäristökoulun perustamisessa. Mahnalan Ympäristökoulu on ympäristöpainotteinen perusopetusta antava koulu, jossa on jo 1990-luvulta alkaen toteutettu ympäristökasvatusta ja kehitetty kestävän kehityksen kasvatusta kouluarjessa. Alpin aloitteesta Mahnalan Ympäristökoulu vastaa myös osasta Pirkanmaan Ympäristökasvatuksen Kehittämiskeskuksen toimintoja vastuualueinaan varhaiskasvatus, opetus ja opettajien koulutus. Lisäksi Alppi on edistänyt ansiokkaasti ympäristökasvatusta Pirkanmaan alueella toimimalla aktiivisesti Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmässä. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura on ympäristökasvatuksen edistämiseen keskittynyt järjestö

Ympäristökasvatus-lehti nosti vuoden 2010 aikana esille neljässä numerossaan toimivia ympäristökasvatuskäytäntöjä. Lehdessä oli oma palsta alan tutkimusuutisille.

3.3. Sertifiointityö

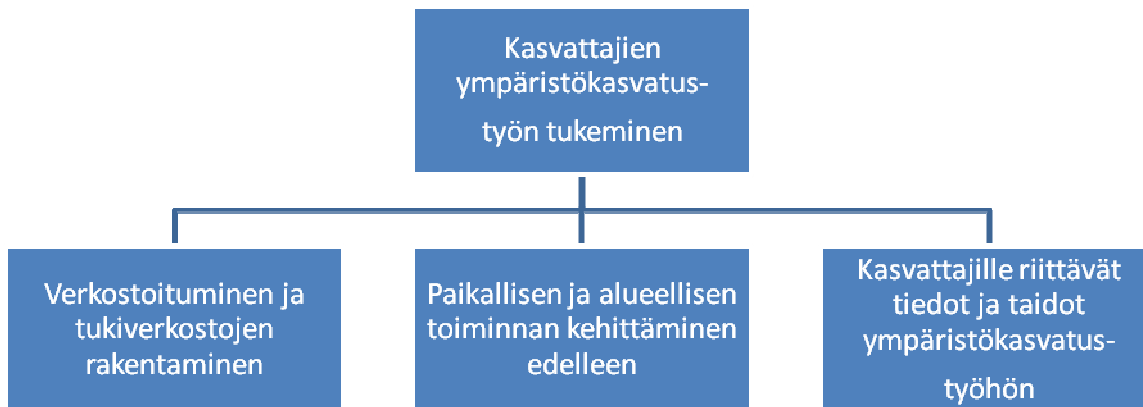
Seuran koordinoiman Vihreä lippu -ympäristökasvatusohjelman avulla sertifoidaan koulujen ja päiväkotien ympäristökasvatustyötä. (ks. liite 1). Vuodesta 2010 alkaen ohjelmasta on ollut tarjolla oma sovellus myös lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoille.

3.4. Tutkijoiden verkostoituminen

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura edistää ympäristökasvatuksen alan tutkijoiden verkostoitumista. Näin saadaan alan tuoreimmat tutkimustulokset kasvattajien käyttöön ja omassa kasvatustyössä hyödynnettäväksi. Verkoston toinen keskeinen merkitys on tutkijoiden välinen vuorovaikutus ja vertaistuki.

Verkoston keskeisin toimintamuoto on vuosittainen Ympäristökasvatuksen tutkijaseminaari, jonka kohderyhmänä ovat ympäristökasvatuksen tutkijat, graduntekijät ja tutkimuksesta kiinnostuneet. Vuonna 2010 tutkijaseminaari järjestettiin Ympäristökasvatuspäivillä Helsingissä. Seminaarissa alan tutkijoilla ja graduntekijöillä oli mahdollisuus kohdata, kertoa ajankohtaisista tutkimuskuulumisistaan ja saada arvokasta vertaistukea työhönsä. Vuonna 2011 Seura jatkaa seminaarin konseptin kehittämistä osana Ympäristökasvatuspäiviä.

4. KASVATTAJIEN YMPÄRISTÖKASVATUSTYÖN TUKEMINEN JA YHTEISTYÖVERKOSTOT

Kasvattajien ympäristökasvatustyön tukemisen keskeiset tavoitteet vuodelle 2010 olivat:

1) Alueellisten verkostojen tukeminen uusia toimintamuotoja kehittämällä

*Tuetaan maakunnallisia yhteistyöverkostoja järjestämään alueellista toimintaa sekä kehitetään yhdessä verkostojen kanssa tapoja toteuttaa maakunnallista toimintaa/ yhteistyötä.

2) Koulujen ja oppilaitosten kannustaminen ja tukeminen kestävän kehityksen ohjelman laadinnassa "Kutsu keke kouluusi" -esitteen avulla

*Lisätään koulujen tietoisuutta siitä, että niillä tulisi olla kestävän kehityksen ohjelma vuodesta 2010 alkaen (Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia vuosille 2006-2014). Tiedotamme aktiivisesti kouluja kansallisen strategian tavoitteesta ja levitämme tietoa "Keke koulussa" -esitteestä, joka opastaa kestävän kehityksen ohjelman rakentamiseen.

Vihreä lippu -ohjelma on Seuran keskeisimpiä toimintamuotoja kasvattajien ympäristökasvatustyön tukemisessa. Ohjelmalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta kerrotaan tiivistetysti luvussa 4.3 ja tarkemmin liitteessä 1: Vihreä lippu –toimintakertomus.

4.1. Alueellisen toiminnan tukeminen

Suomessa toimii useita alueellisia ympäristökasvatuksen yhteistyöverkostoja, jotka ovat keskeisessä roolissa kehitettäessä paikallista ympäristökasvatustoimintaa eri puolilla Suomea. Vuonna 2010 seuran tavoitteena oli tukea verkostojen toimintaa mm. järjestämällä tilaisuuksia ja tapahtumia maakunnissa yhteistyössä verkostojen kanssa.

18.3.2010 järjestettiin vuosittainen alueellisten ympäristökasvatusverkostojen tapaaminen Jyväskylässä yhteistyössä Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Tapaamisen aiheena oli aluehallinnon uudistus ja yhteistyö maakuntaliittojen kanssa. Tapaamisessa kohtasivat uuden alue- ja maakuntahallinnon edustajat sekä alueelliset ympäristökasvatustoimijat; päivän aikana etsittiin synergiaetuja ja uusia keinoja ympäristökasvatuksen tukemiseen.

4.1.1 Toimintaryhmä Räpylä

Seurassa toimii alueellista ympäristökasvatustoimintaa tukeva toimintaryhmä, Räpylä. Räpylän toiminnan tavoitteena on vahvistaa monisuuntaista tiedonkulkua maakunnallisten verkostojen välillä sekä verkostojen ja Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran välillä.

Vuonna 2010 paikallistoimintaryhmä Räpylä pyrki toimimaan aktiivisesti maakunnallisten verkostojen suhteen kahdella tasolla: maakunnallisten verkostojen välisen tiedonkulun vahvistamiseksi ja maakuntiin hajautetun paikallisen toiminnan edistämiseksi. Pää tavoitteena on ollut tukea verkostojen toimintaa ja niiden tiedonsaantia verkostoihin liittyvissä asioissa. Lisäksi on pyritty tukemaan verkostojen välistä tiedonkulkua.

Vuoden aikana mm. koostettiin yhteistyöverkostojen tilanteen valtakunnallinen yhteenvetoraportti, jota esiteltiin 6.10.2010 Yhteistyöllä eteenpäin -seminaarissa Ympäristökasvatuspäivillä. Lisäksi Räpylässä valmisteltiin maaliskuussa 2010 järjestettävää verkostotapaamista.

4.1.2 Haavi – Varsinais-Suomen ympäristökasvatusyhdistys

Seuran ensimmäinen rekisteröity paikallisyhdistys, Haavi – Varsinais-Suomen ympäristökasvatusyhdistys, edistää ympäristökasvatusta omassa maakunnassaan. Haavi kokoaa alueen ympäristökasvattajia verkostoksi, osallistuu ympäristökasvatuksen alueelliseen kehittämiseen sekä järjestää tapahtumia ja koulutusta ympäristökasvattajille. Haavi toimii Valonian, Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskuksen yhteydessä Turussa.

Haavi on mukana vuonna 2007 käynnistyneessä ympäristökasvatusta tekevien järjestöjen ja muiden tahojen yhteistyöfoorumissa Varsinais-Suomen Pyöreässä pöydässä. Vuonna 2010 vetovastuussa oli Valonian koordinoima Ympäristökasvatusmenetelmät paikallisten järjestöjen työn tueksi -hanke. Pyöreä pöytä järjesti kesäkuussa ViherVillitys – koko perheen kesätapahtuman Yläneellä Luontokapinetissa ja Autottoman päivän Aurajokitapahtuman syyskuussa Turussa.

Haavi järjesti vuonna 2010 ympäristökasvatuskoulutuksia, tapahtumia ja tapaamisia ympäristökasvatuksesta kiinnostuneille. Matikkaa ulkona leikkien -jatkokoulutus esiopetukselle oli huhtikuussa ja Jouluisia huovutuksia -kurssi järjestettiin joulukuussa. Haavi auki! -tapaaminen maaliskuussa oli talvi-illan luontoretki, huhtikuun Ympäristökasvatuksen klubi-illan teemana olivat luonnonmateriaalit ja lokakuun klubi-illan aikana tutustuttiin Luontokoulu Lumikon entisiin tiloihin Raisioon perustettuun ympäristö-, kansainvälisyys- ja taidekasvatusta tarjoavaan toimintakeskukseen Friihin. Pyörän pöydän kanssa järjestettiin kaksi tapahtumaa.

Haavi lähetti yhden jäsentiedotteen ja tiedotti jäseniään omien verkkosivujensa (www.haavi.org) ja Valonian sivujen kautta. Loppusyksyllä Haavin sivut joutuivat hyökkäyksen kohteeksi ja ne laitettiin alas loppuvuodeksi. Sivujen rakentaminen uudelleen siirrettiin vuodelle 2011.

Aktiivinen vaikuttamisen kohde oli Lounais-Suomen (Satakunta ja Varsinais-Suomi) ympäristökasvatusyhteistyö, jonka sateenvarjoryhmään Haavi osallistui tiiviisti. Vuonna 2010 valmistui Ympäristö osaksi arkea Lounais-Suomen ympäristökasvatusstrategia 2010–2016. Haavi oli mukana järjestämässä Varsinais-Suomen ympäristökasvatuspäivää 13.4. Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitoksen tiloissa Piikkiössä yhteistyössä Valonian kanssa.

Vuoden 2010 lopussa Haavilla oli 68 varsinaista jäsentä, joista yhteisöjäseniä olivat Metsähallitus / Lounais-Suomen puistoalue, Metsähallitus / Sinisimpukan luontokeskus, Novia, Paasikivi-opisto, Saaristomeren luontokoulu, Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitos, luonto- ja ympäristöala ja Viialan päiväkotit. Lisäksi Haavilla oli kaksi kannatusjäsentä: Oy Harkka-Yhtiöt Ab ja Det Norske Veritas OY/AB.

4.2. Koulujen tukeminen Kestävän kehityksen ohjelmien laadintatyössä

Kansallisessa ympäristökasvatuksen strategiassa esitetään tavoite, että vuonna 2010 tulisi kaikilla kouluilla ja oppilaitoksilla olla oma kestävän kehityksen ohjelma.

Seuran tavoitteena on tukea ja kannustaa kouluja ja oppilaitoksia kestävän kehityksen ohjelman laadintaan. Vuonna 2009 laadittiin Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran, Opetushallituksen, 4V-hankkeen, Okka-säätiön, Suomen Ympäristöopiston sekä Hyria koulutus Oy:n yhteistyönä "Keke koulussa" -esite, joka opastaa kestävän kehityksen ohjelman rakentamiseen. Esite on suunnattu kaikille kouluille ja oppilaitoksille ja sisältää hyvin yksinkertaiset ohjeet ohjelman laadintaan ja käynnistämiseen sekä ohjeistuksen lisätiedon lähteille.

Seura on vuonna 2010 jakanut esitettä tilaisuuksissaan ja mm. valtakunnallisilla kasvattajille suunnatuilla Educa-messuilla. Esite on lähetetty Opetushallituksen toimesta kaikkiin Suomen kouluihin.

4.3. Vihreä lippu – ympäristöohjelma

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura koordinoi Vihreä lippu -ympäristöohjelmaa Suomessa.

Vihreä lippu on päivähoitolle ja oppilaitoksille tarkoitettu ympäristöohjelma. Vuodesta 2010 alkaen ohjelmasta on ollut tarjolla oma sovellus myös lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoille.

Vihreä lippu on osa kansainvälistä Eco-Schools -ohjelmaa, johon osallistuvat muun muassa lähes kaikki EU –maat. Ohjelma perustuu ympäristöjärjestelmien jatkuvan kehittämisen periaatteeseen. Ympäristövaikutusten hallinnan rinnalla yhtä vahvana on kasvatuksellinen näkökulma. Lapset ja nuoret ovat keskeisessä roolissa toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa. Ohjelmassa mukana olevat osallistujat tekevät suunnitelmallista ympäristökasvatustyötä arjen tasolla, mikä on ympäristökasvatuksen vaikuttavuuden elinehto.

Ohjelman osallistujat ovat päivähoitoyksiköitä, peruskouluja, lukioita, ammatillisia oppilaitoksia. Mukana on myös muutama lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa järjestävä yksikkö. Vuoden 2010 lopulla ohjelmassa oli 275 osallistujaa. Ohjelma edellyttää, että koko yhteisö (päiväkoti/koulu/oppilaitos/muu toimija) on mukana toiminnassa. Täten ohjelma tavoittaa päivittäin yli 75 000 suomalaista lasta, nuorta ja aikuista.

Vihreä lippu -ohjelman osallistujat voivat hakea lipun käyttöoikeutta toimittuaan ohjelmassa vähintään yhden lukuvuoden ajan. Vihreä lippu myönnetään suunnitelmallisille, osallistaville ja koko yhteisön toimintakulttuuria kehittäville projekteille. Lipun käyttöoikeutta haetaan uudelleen vähintään kahden vuoden välein. Vuoden 2010 lopussa lipun käyttöoikeus oli voimassa 198 osallistujalla.

Kun osallistuja on läpikäynyt vähintään kolme Vihreä lippu -projektia, se voi anoa siirtymistä Kestävälle Vihreä lippu tasolle. Vuoden 2010 päättyessä Kestävällä tasolla oli 92 osallistujaa.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla oli vuonna 2010 yhteistyökumppanina 21 Vihreä lippu -ohjelman alueellista edistäjää. Alueelliset edistäjät ovat paikallisia ja alueellisia ympäristökasvatuksen toimijoita, kuten luontokouluja, jotka ovat sitoutuneet tiedottamaan Vihreä lippu -ohjelmasta ja tukemaan alueensa Vihreä lippu -osallistujia mm. tarjoamalla neuvontaa ja koulutusta ja edistämällä osallistujien välistä yhteistyötä. Vuonna 2010 järjestettiin kaikkiaan 42 kasvattajille suunnattua koulutustilaisuutta, joissa oli yhteensä n. 1200 osallistujaa.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla on yhteistyösopimus Natur och Miljön kanssa. Sopimuksen mukaan Natur och Miljö vastaa ruotsinkielisten osallistujien palvelusta ja materiaalin kääntämisestä ruotsiksi. Seura hallinnoi koko ohjelmaa ja vastaa kehittämistyöstä myös ruotsinkielisten osallistujien osalta.

Ohjelman kehittäminen vuonna 2010

Vihreä lippu -ohjelmaa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä suomalaisten koulujen ja kansainvälisen verkoston kanssa. Kansalliseen kestäväan kehityksen strategiaan on kirjattu tavoite, että vuonna 2014 15 prosentilla kouluista olisi ulkoinen tunnus tai sertifikaatti kestäväan kehityksen työstä. Jatkuva ohjelman kehitystyö auttaa myös tämän tavoitteen toteutumista.

Ohjelman merkittävimmät sisällölliset uudistukset

Vihreä lippu -kansion teemateksti Vesi uudistettiin huomattavasti paremmin ohjelman osallistujien tarpeita vastaavaksi. Lähiympäristö-teemasta tehtiin käyttövalmis koulutuspaketti.

Tukipalvelujen kehittäminen

Keväällä 2010 järjestettiin Vihreä lippu -kouluttajakoulutus. Koulutuksen käyneet pätevoityivät pitämään pienimuotoisia koulutuksia Vihreä lippu -ohjelmasta ja heidän yhteystietonsa lisättiin kouluttajarekisteriin ohjelman Internet-sivuille.

Muu kehittäminen

Ohjelman osallistujien käytössä olevat toimintasuunnitelma- ja raportointilomakkeet uudistettiin. Ohjelman osallistujien tekemien projektien alussa kirjattavan toimintasuunnitelman sekä projektin lopuksi laadittavan raportin lomakkeet yhdistettiin samaan tiedostoon ja lomakkeen lähettämisessä siirryttiin käyttämään sähköpostia tavallisen postin sijaan.

Vihreä lippu -ohjelman toteuttamisesta vuonna 2010 tarkemmin oheisessa Vihreän lipun toimintakertomuksessa (liite 1).

4.4. Koulutukset ja tapaamiset

4.4.1. Ympäristökasvatuspäivät

Vuosittain järjestettävät valtakunnalliset Ympäristökasvatuspäivät ovat alan päätapahtuma Suomessa. Ne tarjoavat alan toimijoille tukea ja virikkeitä omaan työhön. Vuonna 2010 päivät järjestettiin 6.-8.10. Hotel Arthurissa Helsingissä. Päivien teemana oli Ihmistien kaupunki. Osallistujia päivillä oli yhteensä noin 180 henkeä.

Vuonna 2010 kehitettiin päivien konseptia mm. rytmittämällä seminaareja ja työpajoja uudella tavalla. Päivät koostuivat pääseminaarista, tutkijaseminaarista, ympäristökasvatuksen valtakunnallisesta yhteistyöseminaarista ”Yhteistyöllä eteenpäin”, työpajatyöskentelystä, Vihreän lipun alueellisten edistäjien tapaamisesta sekä iltaohjelmasta.

Osallistujat olivat saadun palautteen perusteella päivien antiin tyytyväisiä ja kokivat saaneensa käytännön tukea työhönsä. Osallistujat olivat mm. opettajia, lastentarhanopettajia, luontokoulunopettajia sekä järjestöjen ja hallinnon ympäristökasvattajia.

Päivät järjestettiin yhteistyössä 4V-hankkeen ja Helsingin kaupungin Ekotuki-hankkeen kanssa. Päivistä löytyy kooste internet-sivuiltamme www.ymparistokasvatus.fi.

4.4.2. Muut koulutukset ja tapaamiset

25.10.2010 järjestettiin Seuran toimitiloissa uusien jäsenten ilta, jossa uusilla jäsenillä oli mahdollisuus tutustua Seuran toimintaan ja toimijoihin. Ilta herätti runsaasti mielenkiintoa ja tapahtuma päätettiin jatkossakin järjestää 1-2 kertaa vuodessa.

9.3.2010 järjestettiin Vihreä lippu -kouluttajakoulutus Turussa yhteistyössä Valonian kanssa.. Koulutuksen käyneet pätevoityivät pitämään pienimuotoisia koulutuksia Vihreä lippu -ohjelmasta ja heidän yhteystietonsa lisättiin kouluttajarekisteriin ohjelman Internet-sivuille. Vuoden 2010 lopulla

kouluttajarekisterissä oli yhteensä 23 kouluttajaa.

Alueelliset edistäjät järjestivät Vihreän lipun koulutuksia. Vuonna 2010 järjestettiin kaikkiaan 42 kasvattajille suunnattua koulutustilaisuutta Vihreä lippu -ohjelmaan liittyen. Tilaisuuksista 24:ssä esiteltiin Vihreä lippu -ohjelmaa ja viisi tilaisuutta oli suunnattu ainoastaan ohjelmassa jo mukana oleville kokemustenvaihtoa varten. 13 koulutuksen aiheena oli jokin ohjelman teemoista. Osallistujia kussakin koulutuksissa oli viidestä 180:aan, kaikkiaan noin 1200 henkilöä.

4.5. Ympäristökasvatuksen yhteistyö

Teemme yhteistyötä sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla.

4.5.1 Kansainvälinen yhteistyö

Seuran Vuonna 2010 Seura otti askelen kohti laajempaa kansainvälistä yhteistyötä jättämällä anomuksen maailman suurimman ympäristökasvatusjärjestön FEE:n (Foundation for Environmental Education) täysjäsenyydestä. FEE on sitoutumaton kansainvälinen ympäristökasvatuksen yhteistyöjärjestö, jonka tavoitteena on edistää kestävää kehitystä ympäristökasvatuksen keinoin. Järjestöllä on viisi kansainvälistä ympäristökasvatusohjelmaa: Blue Flag, Eco-Schools, Young Reporters for the Environment, Learning about Forests ja Green Key.

Suomessa toimii tällä hetkellä kaksi FEE:n ohjelmaa. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura koordinoi Eco-Schools -ohjelmaa ja toteuttaa sitä Vihreä lippu -ympäristökasvatusohjelmalla. Eco-Schools -ohjelmassa ovat mukana mm. lähes kaikki EU-maat, ja siihen osallistui vuonna 2010 yli 30 000 koulua yli 40 maassa. Toista FEE:n ohjelmaa Learning about Forests hallinnoi Suomen Metsäyhdistys. Vuoden 2010 aikana Seurassa selvitettiin mahdollisuuksia implementoida Young Reporters ohjelma Suomessa sekä käytiin neuvotteluja yksityisen yrityksen kanssa Green Key -ohjelman toteuttamisesta Suomessa.

FEE:n täysjäsenyys avaa Seuralle jatkossa uusia mahdollisuuksia laajempaan kansainväliseen ympäristökasvatusyhteistyöhön mahdollistaen uudella tavalla tiedonkulun ja verkostoitumisen kansainvälisellä tasolla.

4.5.2 Kansallinen yhteistyö

Kansallisella tasolla Seuran yhteistyö muodostuu Pyöreän pöydän yhteistyöstä, luontokoulu-yhteistyöstä, alueellisesta ympäristökasvatuksen yhteistyöstä sekä vuosittain vaihtuvista yhteistyökuvioista eri järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Ympäristökasvatuksen alueellisen yhteistyön edistämiseksi Seura ylläpitää Verkkonen-sähköpostilistaa alueellisten yhteistyöverkoston väliseen informaation vaihtoon sekä järjestää vuosittain alueellisten verkoston yhteistyötapaamisen (ks. luku 4.1.).

Pyöreän pöydän yhteistyö

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura koordinoi ympäristökasvatustyötä tekevien järjestöjen valtakunnallista yhteistyöfoorumia, Pyöreää pöytää. Vuonna 2010 Pyöreän pöydän toiminta painottui yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen: Pyöreän pöydän alle muodostettiin oma työryhmä yhteiskunnalliselle vaikuttamistyölle. Vaikuttamisyhteistyötä tehtiin vuoden aikana mm. seuraavissa asioissa: perusopetuksen tavoitteiden ja tuntijaon uudistaminen, aluehallinnon uudistus ja hallitusohjelma 2011 - 2014. Laaja Pyöreä pöytä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa, vaikuttamistyöryhmä kerran ja lisäksi työskenneltiin sähköisesti mm. kannanottoja työstäen.

Pyöreän pöydän yhteistyössä olivat mukana seuraavat järjestöt ja tahot: *Biologian ja Maantieteen Opettajien Liitto, BirdLife, Dodo, Greenpeace, Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto, Historian ja yhteiskuntatieteen opettajien liitto, Heureka, Kerhokeskus, Kotitalousopettajien liitto,*

Kuluttajavirasto, Lasten puutarhayhdistys, Lastentarhanopettajaliitto, Luokanopettajaliitto, Luonto- ja ympäristökoulujen liitto, Luonto-Liitto, Maan Ystävät, Marttaliitto, Motiva, Natur och Miljö, Nuorten akademia, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus, Reilun kaupan edistämisyhdistys, SLU, Suomen Kotiseutuliitto, Suomen Latu, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Maakasvatustyhdistys, Suomen Nuorisokeskukset, Suomen Partiolaiset, Suomen Metsäyhdistys, WWF, YTV, 4H-liitto ja 4V-hanke.

Muu yhteistyö

Vuonna 2010 Seura teki yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa.

Luonto- ja ympäristökoulu yhteistyö: Vuonna 2007 perustettiin oma Luonto- ja ympäristökoulujen liitto ajamaan luonto- ja ympäristökoulutoiminnan etuja. Seura tekee yhteistyötä liiton kanssa mm. yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja tiedotuksessa. Seuralla on edustaja vuonna 2010 alkaneessa Luontokoulutoiminnan vakauttaminen ja laajentaminen Suomessa -hankkeen ohjausryhmässä.

Suomen luonnonsuojeluliiton ja Luonto-Liiton kanssa tehtiin yhteistyötä ympäristökasvatusmateriaalien laadun turvaamiseksi. Yhteistyössä laadittiin ja julkaistiin suositukset koskien ympäristökasvatusmateriaaleja.

Vuonna 2010 osallistuttiin hankepartnerina Hyvinkään kaupungin hallinnoimaan **Koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastottaminen –hankkeen 2.** vaiheeseen. Hankkeen avulla edistettiin Vihreä lippu – ohjelman leviämistä ja mm. tiedotettiin hyvistä kestävän kehityksen käytännöistä eli Vihreä lippu -ohjelman osallistujilta kerätyistä ”helmistä”. Hanke oli opetushallituksen rahoittama.

Vuonna 2010 tehtiin monipuolista yhteistyötä **4V (Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin – yhteisöllisyys ja hyvä elinympäristö) -hankkeen** kanssa. Hankkeesta vastaavat Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus sekä Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungit. Seuran edustaja osallistui hankkeen pääsuunnitteluryhmään. Yhteistyötä tehtiin Vihreä lippu –ohjelman edistämiseksi, materiaalien laadinnassa, tiedotuksessa ja tapahtumien järjestämisessä

Ympäristökasvatuspäivät järjestettiin yhteistyössä **4V -hankkeen ja Helsingin kaupungin Ekotuki-hankkeen** kanssa.

Teimme yhteistyötä **Osaamispankki ympäristövastuullisuuden lisäämiseksi Uudellamaalla** -hankkeen kanssa, jonka puitteissa luotiin mm. Uudenmaan osaamispankki -internet-palvelu ja luotiin rakenteita Uudenmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmälle. Seuralla oli edustaja hankkeen kehittämissä.

Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen (Kepa) koordinoimassa hankkeessa toteutettiin yhteistyötä Oulun sekä Helsingin yliopistojen kanssa. Hankkeessa yliopistojen opettajankoulutuslaitoksen opiskelijoille sekä muille kiinnostuneille järjestettiin globaalikasvatukseen liittyvä seminaari otsikolla ”Maailma koulussa”.

Seura on **Kierrätysliikkeen jäsen** ja osallistuimme Kierrätysliikkeen järjestämän vuoden 2010 **Nuukuusviikon** organisointiin tiedottamalla tapahtumasta. Nuukuusviikkoa eli jokakeväistä luonnonvarojen säästämisen teemaviikkoa vietettiin 19.-25.4.2010 teemalla Vähemmän kulutusta – enemmän elämää.

Seuralla on **Siemenpuusäätiön** perustajajäsenenä edustaja (ja varajäsen) Siemenpuusäätiön valtuuskunnassa. Yhteistyö Siemenpuusäätiön kanssa takaa tiedonkulun järjestöjen välillä ympäristökasvatuksen, kehityskysymysten ja kansainvälisten suhteiden saralla.

Vuonna 2010 Seuralla oli lisäksi edustaja **Ympäristöministeriön asettamassa Ilmastoareenassa, Euroopan rakennusperintöpäivien 2009-2011** ohjausryhmässä,

Ympäristöalan erikoisammattitutkinnon projekti- ja työryhmässä, Nuorten keskuksen **Ekonisti-hankkeen** ohjausryhmässä, GAP Finland ry:n (Kestävän elämäntavan yhdistys) **Nuorten ekotiimi-hankkeen** asiantuntijaryhmässä, **Lastentarhanopettajaliiton kestävän kehityksen kasvatuksen yhteistyöryhmässä**, Biologian ja maantieteen opettajien liiton **Itämeren oppimispolku –verkostossa ja Suomen maabrändivaltuuskunnan ympäristötyöpajassa**.

Vuoden 2010 aikana yhteistyötä tehtiin myös seuraavien tahojen kanssa: ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, ELY-keskukset, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Helsingin opetusvirasto, Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskus, Motiva, OKKA-säätiö, Suomen luonto- ja ympäristökoulut, Seuran jäsenjärjestöt, Pyöreän pöydän toimijat, Pääkaupunkiseudun ympäristökasvattajien verkosto, SFS Ympäristömerkintä, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry, Valonia, Suomen ympäristöopisto Sykli, Hyria koulutus Oy / KEKO – verkosto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Omnia-oppilaitos sekä Vihreä Sivistys- ja Opintokeskus ViSiO.

5. Viestintä

5.1. Yleistä

Vuonna 2010 Suomen Ympäristökasvatuksen Seura julkaisi Ympäristökasvatus-lehteä, antoi lausuntoja ja esitti kannanottoja. Tiedotimme medialle ajankohtaisista ympäristökasvatusasioista keskimäärin kerran kuukaudessa. Vihreä lippu oli esillä tiedotusvälineissä varsinkin uusien lippujen myöntämisen yhteydessä keväällä ja vuoden lopulla.

Viestimme vuoden aikana Seuran toiminnasta lukuisissa tapahtumissa. Yksi merkittävimmistä tapahtumista oli vuoden 2010 Ympäristökasvatuspäivät, jotka lisäsivät Seuran tunnettuutta alan toimijoiden keskuudessa valtakunnallisesti. Lisäksi Seuran toimintaa esiteltiin vuoden aikana mm. seuraavissa tapahtumissa: Tammikuussa olimme Educa-messuilla ”Kestävä kehitys koulutuksessa” -yhteisosastolla mm. Syklin ja Okka-säätiön kanssa. Messuilla jaettiin Ympäristökasvatus-lehteä, Kutsu keke kouluusi -esitettä, infoa seuran toiminnasta ja erityisesti Vihreä lippu -ohjelmasta. Syyskuussa osallistuimme messupisteellä Biologian ja maantien opettajien syyspäiville Helsingissä ja joulukuussa ”Maailma koulussa” -seminaarin järjestötorille Helsingin yliopistolla. Ympäristötutkimuksen ja ympäristötiedon levittämisen teemaviikolla Porissa oli mukana Seuran ja Vihreän lipun posterit

Vuoden 2010 aikana viestintäämme kehitettiin laajentamalla viestinnän kenttää ja keinoja sosiaaliseen mediaan. Seuralle ja Ympäristökasvatuspäiville avattiin omat Facebook -sivut ja lisäksi avattiin Kestävä elämäntapa -sivu. Sosiaalinen media otettiin myös yhteiskunnallisen vaikuttamisen areenaksi: Pyöreän pöydän yhteistyössä käynnistettiin ympäristökasvatukseen edistämiseen liittyvien keskustelujen aktivoiminen kansanedustajien ja eduskuntavaaliehdokkaiden sivuilla ja blogeissa. Seuraan hankittiin myös sosiaalisen median asiantuntemusta: kaksi työntekijää osallistui sosiaalisen median työpaja -koulutukseen.

Vihreä lippu -osallistujat saivat kuusi kertaa vuodessa sähköisen uutiskirjeen, joka sai syksyllä 2010 uuden nimen UutisLippunen. Vihreä lippu -internetsivustoa kehitettiin avaamalla osallistujien käyttöön sähköinen keskustelualusta ”Kahvihuone”. Kahvihuoneen kautta osallistujat voivat saada yhteyden toisiinsa sekä jakaa ohjelmaan liittyviä ajatuksia ja kokemuksia.

5.2. Ympäristökasvatus-lehti

Ympäristökasvatus-lehti on ympäristökasvatusalan merkittävin mediakanava Suomessa. Lehti edistää keskustelua ympäristökasvatuksen ajankohtaisista aiheista, tiedottaa ympäristökasvatustutkimuksesta, kehittämishankkeista ja innovaatioista sekä edistää verkostoitumista ympäristökasvatuksen alalla.

Ympäristökasvatus-lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa, kullakin numerolla on oma ajankohtainen teemansa. Lehdestä ilmestyi vuoden 2010 aikana kaksi laadukasta printtilehteä (32 s.), joista myytiin lisäpainosta myös sidosryhmille. Näiden numeroiden painosmäärä oli 2000, lukijamäärä n. 6000. Kaksi muuta numeroa olivat 16-sivuisia, painosmäärältään keskimärin 1000 kappaletta.

Vuoden 2010 lehtien teemat olivat:

- 1/2010 Ilmastonmuutos ja ihmisoikeudet - Eettistä ruokaa etsimässä (16 s.)
- 2/2010 Monimuotoisuus (32 s.)
- 3/2010 Ihmisten kaupunki (32 s.)
- 4/2010 Suomen Ympäristökasvatuksen Seura 20 vuotta – juhlanumero (16 s.)

Ympäristökasvatus-lehden päätoimittajana vuonna 2010 toimi Seuran toiminnanjohtaja Kati Vähä-Jaakkola. Toimitussihteerinä toimi Marjo Soulanto (Pleistoseeni Oy) ja taittajana Sanna Saastamoinen (Litteris & Artibus Oy). Lehden 4/2010 taitosta vastasi Petri Clusius. Lehden sihteerinä toimi Tarja Vähäkuopus, joka vastasi lehden myynnistä ja markkinoinnista sekä tilaajarekisteristä. Lehden toimituskunta koostui Seuran aktiivisista vapaaehtoisista, jotka ideoivat lehden teemoja ja kirjoittivat juttuja. Lehden kuvaajana toimi valokuvaaja Juha Laitalainen.

Vuonna 2009 käynnistettiin lehden kehittämistyö, jota jatkettiin vuonna 2010. Kehittämistyön pohjaksi toteutettiin lehden lukijakysely laajemman jäsenkyselyn yhteydessä. Kehittämistyötä varten perustettiin työryhmä, joka toimi vuonna 2010 nimellä Viestintätyöryhmä. Lehden päätoimittaja ja sihteeri osallistuivat työryhmän toimintaan työajallaan. Työryhmä työskenteli lehden sisällön ja ulkoasun sekä ilmestymismuodon uudistamiseksi. Lisäksi tarkennettiin lehden kohderyhmää sekä analysoitiin sidosryhmiä ja rahoitusmahdollisuuksia. Lehden sihteerin työaikaa panostettiin aiempaa enemmän markkinoinnin ja myynnin kehittämiseen ja lisäämiseen. Tavoitteena on vuoden 2011 aikana viedä lehden uudistaminen päätökseen siten, että lehti ilmestyy jatkossa 2 kertaa vuodessa painettuna lehtenä ja 2 kertaa vuodessa nettilehtenä.

6. Toiminnan kehittäminen

Vuonna 2010 jatkettiin Seuran strategiatyötä. Seuran perustehtävät päivitettiin vuoden 2009 lopussa ja niiden pohjalta laadittiin vuoden 2010 aikana strategia seuraaville kolmelle vuodelle. Tavoitteena on toiminnan ja niukkojen resurssien käytön tehostaminen.

Lisäksi kehitettiin Seuran organisaatiota ja toimintaa seuraavilla osa-alueilla:

- työ- ja toimintaryhmien toiminnan kehittäminen
- hallitustyöskentely: hallituksen jäsenen opas
- vuosisuunnittelu: toiminnan vuosikello

Kehittämistyössä käytettiin apuna myös ulkopuolista konsulttia Kehityspiikki Oy:stä.

7. Talous

Yhdistyksen toiminnan tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut käyvät ilmi tilinpäätöksestä. Kirjanpitolain tarkoittamaa toimintakertomusta ei ole laadittu.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran tärkeimmät tulonlähteet vuonna 2010 olivat jäsen- ja kurssimaksut, Vihreä lippu -ohjelman osallistumismaksut ja sponsorituki. Seuran talouden merkittävän perustan muodostavat julkiset avustukset, joita Seura sai vuonna 2010 ympäristöministeriöltä (ympäristöjärjestöjen toiminta-avustus), opetus- ja kulttuuriministeriöltä (kulttuurilehtituki) sekä Opetushallitukselta (avustukset järjestöille).

Vuonna 2010 Seura teki monipuolista yritys yhteistyötä. Yhteistyössä VR:n kanssa järjestettiin ilmastonmuutos-aiheinen kirjoituskilpailu 4. ja 5.-luokkalaisille. SFS tuki Seuran 20-vuotisjuhlien järjestämistä.

Vihreä lippu -ohjelman yritys yhteistyökumppaneiden joukkoon lukeutuivat NP-kierrätys Oy, Jätelaitosyhdistys ry ja Suomen Palautuspakkaus Oy. SFS järjesti yhteistyössä Seuran kanssa Joutsenmerkin 20-vuotisjuhlan kunniaksi kilpailun, jossa Vihreä lippu -ohjelman osallistujia pyydettiin laatimaan onnentoivotus Pohjoismaiselle ympäristömerkille.

Lisäksi Vihreä lippu -ohjelman joulutervehdyskampanjan kautta saatiin lahjoituksia Fipra Finland Oy:ltä, Otavan Kirjapaino Oy:ltä sekä Saint-Gobain Rakennustuotteilta. Myös SOK lahjoitti varoja Vihreä lippu -ohjelman tukemiseen.

Merkittävimmän menoerän muodostivat henkilöstökulut. Lisäksi isompia muita kuluja muodostui vuoden aikana mm. Ympäristökasvatus-lehdestä, Ympäristökasvatuspäivistä, Vihreä lippu -koulutuksista ja materiaalien tuottamisesta sekä toimitilan vuokrasta, hankinnoista ja taloushallinnosta.

Taseen loppusumma oli 140 930,90 €, kun se edeltävänä vuonna oli 105 985 €. Yhdistyksen oma pääoma oli 125 952,87 €, kun se edellisen tilikauden lopussa oli 92 100,04 €.

Tilikauden tulos oli 33 852,83 € ylijäämäinen. Tilikauden tulosta selittävät mm. Vihreä lippu -osallistujamäärän voimakas kasvu sekä odotettua laajempi yritys yhteistyö. Kuluissa saatiin lisäksi odotettua suuremmat säästöt: Vihreä lippu -materiaalien muuttaminen sähköiseksi syksyllä 2010 säästi merkittävästi paino- ja postituskuluja. Lisäksi sähköiseen jäsenlaskutukseen ja paperittomiin kokouksiin siirtyminen toivat huomattavia säästöjä.

Vihreä lippu -ohjelman toimintakertomus 2010

Sisällys

1. Taustaa
2. Ohjelman toimijat
3. Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö
4. Ohjelman kehittäminen
5. Ohjelman tiedotus ja viestintä
6. Osallistujatiedotus ja tukipalvelut
7. Ohjelman rahoitus

1. Taustaa

Vihreä lippu on päivähoidolle ja oppilaitoksille tarkoitettu ympäristöohjelma. Vuodesta 2010 alkaen ohjelmasta on ollut tarjolla oma sovellus myös lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoille.

Ohjelma perustuu ympäristöjärjestelmien jatkuvan kehittämisen periaatteeseen. Ympäristövaikutusten hallinnan rinnalla yhtä vahvana on kasvatuksellinen näkökulma.

Vihreä lippu -toiminta integroituu osaksi päiväkodin/koulun/oppilaitoksen/muun toimijan normaalia arkea ja tukee yhteisön perustoimintaa. Lapset ja nuoret ovat keskeisessä roolissa toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa. Tavoitteena on, että lapset ja nuoret saava myönteisiä kokemuksia vaikuttamismahdollisuuksistaan omassa yhteisössään. Ohjelmassa mukana olevat osallistujat tekevät suunnitelmallista ympäristökasvatustyötä päivittäisessä arjessa, mikä on ympäristökasvatuksen vaikuttavuuden elinehto.

Vihreä lippu on myös ympäristömerkintä. Tunnustuksenaan työstään ohjelman osallistujat saavat lippusalkoonsa ohjelman kansainvälisen tunnuksen, Vihreän lipun. Ohjelman suojelijana toimii tasavallan presidentti Tarja Halonen.

2. Ohjelman toimijat

Federation for Environmental Education (FEE) ja Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Federation for Environmental Education -järjestö (FEE) on maailman suurin ympäristökasvatusjärjestö. Sillä on jäsenorganisaatioita 60 maasta eri puolilta maailmaa. FEE:llä on viisi ympäristökasvatusohjelmaa, joista laajimmalle on levinnyt Eco-Schools. Suomen Eco-Schools -ohjelmaa kutsutaan nimellä Vihreä lippu ja sen hallintaoikeus on myönnetty Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry:lle.

Osallistujat

Ohjelman osallistujat ovat päivähoitoyksiköitä, peruskouluja, lukioita, ammatillisia oppilaitoksia. Mukana on myös muutama lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa järjestävä yksikkö. Vuoden 2010 lopulla ohjelmassa oli 275 osallistujaa. Ohjelma edellyttää, että koko yhteisö (päiväkoti/koulu/oppilaitos/muu toimija) on mukana toiminnassa. Täten ohjelma tavoittaa päivittäin yli 75 000 suomalaista lasta, nuorta ja aikuista.

Osallistujat voivat hakea lipun käyttöoikeutta toimittuaan ohjelmassa vähintään yhden lukuvuoden ajan. Vihreä lippu myönnetään suunnitelmallisille, osallistaville ja koko yhteisön toimintakulttuuria kehittäville projekteille. Lipun käyttöoikeutta haetaan uudelleen vähintään kahden vuoden välein. Vuoden 2010 lopussa lipun käyttöoikeus oli voimassa 198 osallistujalla.

Kun osallistuja on läpikäynyt vähintään kolme Vihreä lippu -projektia, se voi anoa siirtymistä Kestävälle Vihreä lippu tasolle. Vuoden 2010 päättyessä Kestävällä tasolla oli 92 osallistujaa.

Alueelliset edistäjät

Suomen Ympäristökasvatuksen Seuralla oli vuonna 2010 yhteistyökumppanina 21 Vihreä lippu -ohjelman alueellista edistäjää. Alueelliset edistäjät ovat paikallisia ja alueellisia ympäristökasvatuksen toimijoita, kuten luontokouluja, jotka ovat sitoutuneet tiedottamaan Vihreä lippu -ohjelmasta ja tukemaan alueensa Vihreä lippu -osallistujia mm. tarjoamalla neuvontaa ja koulutusta ja edistämällä osallistujien välistä yhteistyötä.

Edistäjille järjestettiin koulutusta vuoden 2010 aikana kaksi kertaa. Tilaisuuksien ohjelmaan kuului Vihreä lippu -ohjelman esittelyä, ohjelman teemoihin liittyvää koulutusta, edistäjätoimintaan liittyvää ideointia sekä kokemusten vaihtoa.

Alueelliset edistäjät ja niiden toiminta-alueet vuonna 2010:

Harakan luontokeskus, Helsinki
JAPA ry, Jyväskylä, Muurame, Laukaa
Jyväskylän luontokoulu, Keski-Suomi
Kierrätyskeskuksen ympäristökoulu, Espoo, Helsinki, Vantaa, Kauniainen
Kokkolan luontokoulu, Kokkola
Luontokoulu Haili, Etelä-Kymenlaakso
Luontokoulu Pikkutikka, Hyvinkää
Luonto-, nuoriso- ja matkailukeskus Piispala, Keski-Suomen kunnat
Mahnalan Ympäristökoulu, Pirkanmaa
Nuoriso- ja luontomatkailukeskus Metsäkartano, Pohjois-Savon kunnat
Oulun kaupunki - Päivähoito ja perhetyö - Ainolan Alakööki, Oulu ja lähikunnat
Porvoon luontokoulu, Porvoo
Siuntion luontokoulu, Siuntio, Kirkkonummi, Inkoo, Raasepori, Lohja
Tammerterhon luontokoulu, Turku
Tampereen luontokoulu Korento, Tampere
Timosenkosken luontokoulu, Oulu
Vantaan luontokoulu, Vantaa
Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus VALONIA, Turku ja Varsinais-Suomi
Villa Elfvikin luontotalo, Espoo
Ympäristökoulu Ekoteko, Lahti
Ympäristökoulu Regina, Pohjois-Kymenlaakso

Kouluttajat

Seura on kouluttanut joukon yksityishenkilöitä pitämään koulutuksia Vihreä lippu -ohjelmasta. Nämä kouluttajat voivat itsenäisesti pitää Vihreä lippu -koulutuksia ja -tietoiskuja. Vuoden 2010 lopulla kouluttajarekisterissä oli 23 henkilöä.

Työntekijät

Vihreä lippu -ohjelman koordinoinnista vastaa Suomen Ympäristökasvatuksen Seurassa yksi täysiaikainen työntekijä, Vihreä lippu -päällikkö sekä lokakuusta 2010 alkaen osa-aikainen (maksimissaan 75 h / kk) työntekijä, Vihreä lippu -assistentti. Lisäksi Seuran toiminnanjohtajan sekä järjestösihteerin työajasta osa kuluu Vihreä lippu -ohjelmaan liittyvissä työtehtävissä. Vuonna 2010 ohjelmassa työskenteli kaksi osa-aikaista projektityöntekijää, joista toinen vastasi Vesi-teemamateriaalin kirjoittamisesta ja toinen Lähiympäristö-koulutuspaketin laatimisesta. Lisäksi

Seuralla oli kaksi työelämävalmennettavaa (molemmat n. 3 kk), joiden työajasta osa kului Vihreä lippu -ohjelmaan liittyvissä tehtävissä.

Vihreä lippu -toimikunta

Toimikunta on Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran hallituksen alainen elin, joka päättää itsenäisesti Vihreiden lippujen myöntämisestä. Toimikunta voi tehdä esityksiä Vihreän lipun kriteereiden muuttamisesta Seuran hallitukselle. Vihreä lippu -toimikunnan jäsenet vuonna 2010 olivat:

puheenjohtaja Hanniina Manner, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry
Anna Kettunen, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry
Kajsa Rosqvist, Natur och Miljö
Jaana Itälä-Laine, VALONIA
Päivä Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus
Marja-Leena Loukola, Opetushallitus
Mari Parikka-Nihti, Lastentarhanopettajaliitto ry
Anneli Karhunen, Päiväkoti Neulanen
Tiina Kilpeläinen, Lauttasaaren ala-aste
Satu Nygård, Helsingin Palvelualojen Oppilaitos
Johanna Sunikka, Suomen Luonto- ja Ympäristökoulujen liitto ry
Marjatta Melto, OAJ
Anna Kuhmonen/Malva Green, Luonto-Liitto

Vihreä lippu -työryhmä

Vihreä lippu -ohjelman kehittämistyöstä vastaa Vihreä lippu -työryhmä. Työryhmä on Seuran hallituksen alainen ja se valmistelee Vihreää lippua koskevat esitykset Seuran hallitukselle. Työryhmä kokoontui vuonna 2010 kolme kertaa. Työryhmän kokouksissa paneuduttiin joka kerta yhteen tai muutamaa kehittämistä ja ideointia kaipaavaan teemaan.

Sertifiointityöryhmä

Vihreä lippu -raporttien ja -toimintasuunnitelmien arvioinnista vastaa ryhmä ympäristökasvatusalan asiantuntijoita, joilla on vankka kokemus Vihreä lippu -ohjelmasta. Tämän sertifiointityöryhmän jäsenet osallistuvat keväisin ja syksyihin Vihreä lippu -osallistujien toimintasuunnitelmien ja loppuraporttien lukemiseen ja arviointiin.

3. Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö

Natur och Miljö r.f.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura on solminut jatkuvan yhteistyösopimuksen Natur och Miljö rf:n kanssa. Sopimuksen mukaan Natur och Miljö vastaa Vihreä lippu ohjelman ruotsinkielisten alaohjelman (Grön flagg) koordinoinnista, osallistujien palvelusta ja materiaalien kääntämisestä ruotsiksi. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura hallinnoi ohjelmaa ja vastaa kehittämistyöstä myös ruotsinkielisten osallistujien osalta.

Yhdessä **OKKA-säätiön** koordinoiman Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointin kanssa edistettiin kestävän kehityksen toimintaohjelmien levittämistä.

Vuonna 2010 osallistuttiin hankepartnerina Hyvinkään kaupungin hallinnoimaan **Koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastouttaminen -hankkeen** 2. vaiheeseen. Hankkeen avulla edistettiin Vihreä lippu – ohjelman leviämistä ja mm. tiedotettiin mm. hyvistä kestävän kehityksen käytänteistä eli Vihreä lippu -ohjelman osallistujilta kerätyistä ”helmistä”. Hanke on opetushallituksen rahoittama.

Seura teki yhteistyötä **Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n 4V-hankkeen (Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin –yhteisöllisyys ja hyvä elinympäristö)** kanssa Vihreä lippu -

ohjelman edistämisessä. Lisäksi Vihreä lippu -päällikkö osallistui aktiivisesti -hankkeen yhteydessä laadittujen päiväkodeille ja kouluille suunnattujen kestävän kehityksen oppaiden sekä ”Kestävän kehityksen opas leikkipuistoille” -oppaan työstämiseen.

Opetushallituksen keväällä 2009 kokoaman asiantuntijatyöryhmän työn tuloksena julkaistua Keke koulussa -esitettä jaettiin lukuisissa tilaisuuksissa vuoden 2010 aikana. Lisäksi Vihreä lippu -päällikkö osallistui ko. esitteelle rinnakkaisen Keke päiväkodissa -esitteen työstämiseen.

Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen (Kepa) koordinoimassa hankkeessa toteutettiin yhteistyötä Oulun sekä Helsingin yliopistojen kanssa. Hankkeessa yliopistojen opettajankoulutuslaitoksen opiskelijoille sekä muille kiinnostuneille järjestettiin globaalikasvatukseen liittyvä seminaari otsikolla ”Maailma koulussa”.

Vihreä lippu -päällikkö osallistui seuraaviin työryhmiin

- **Nuorten keskuksen** koordinoiman Ekonisti-hankkeen ohjausryhmä
- **Nuorten ekotiimi -hankkeen** suunnitteluryhmä
- **Lastentarhanopettajaliiton** kokoama yhteistyöryhmä, jonka tavoitteena oli edistää kestävän kehityksen kasvatuksen asioita varhaiskasvatuksessa.
- **Suomen maabrändivaltuuskunnan ympäristötyöpaja**
- **Biologian ja maantieteen opettajien** liiton Itämeren oppimispolku -verkosto

Eco-Schools -ohjelman kanssa tehtiin laajasti yhteistyötä. Vihreä lippu -päällikkö osallistui Eco-Schools -ohjelmassa mukana olevien maiden ohjelmakoordinaattoreiden tapaamiseen Edinburghissa Skotlannissa.

FEE organisaation kanssa jatkettiin neuvotteluja, joiden tavoitteena oli Seuran liittyminen FEE-organisaation suomalaiseksi pääjäseneksi vuoden 2011 aikana. FEE:n puheenjohtaja Jan Eriksen vieraili Seuran ja Suomen Metsäyhdistys ry:n vieraana huhtikuussa 2010.

Vihreä lippu -päällikkö osallistui **Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian** kestävän kehityksen täydennyskoulutuskokonaisuuksien suunnitteluun ja Seuran edustaja osallistui koulutusten toteuttamiseen.

Vihreä lippu -päällikkö esitteli ohjelmaa **Kokoomuksen eduskuntaryhmän** ympäristöpoliittiselle sihteerille, joka esitteli ohjelman yhtenä hyvänä käytännön toimintamuotona eduskuntaryhmän ympäristöraportissa.

Tunturi Oy lahjoitti palkinnon T-paidan suunnittelukilpailun voittajalle.

4. Ohjelman kehittäminen

Vihreä lippu -ohjelmaa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä suomalaisten koulujen ja kansainvälisen verkoston kanssa. Kansalliseen kestävän kehityksen strategiaan on kirjattu tavoite, että vuonna 2014 15 prosentilla kouluista olisi ulkoinen tunnus tai sertifikaatti kestävän kehityksen työstä. Jatkuva ohjelman kehitystyö auttaa myös tämän tavoitteen toteutumista.

Ohjelman sisällölliset uudistukset

Vihreä lippu -kansion teemateksti Vesi uudistettiin huomattavasti paremmin ohjelman osallistujien tarpeita vastaavaksi. Lähiympäristö-teemasta tehtiin käyttövalmis koulutuspaketti.

Tukipalvelujen kehittäminen

Keväällä 2010 järjestettiin Vihreä lippu -kouluttajakoulutus. Koulutuksen käyneet pätevoityivät pitämään pienimuotoisia koulutuksia Vihreä lippu -ohjelmasta ja heidän yhteystietonsa lisättiin

kouluttajarekisteriin ohjelman Internet-sivuille.

Muu kehittäminen

Ohjelman osallistujien käytössä olevat toimintasuunnitelma- ja raportointilomakkeet uudistettiin. Ohjelman osallistujien tekemien projektien alussa kirjattavan toimintasuunnitelman sekä projektin lopuksi laadittavan raportin lomakkeet yhdistettiin samaan tiedostoon ja lomakkeen lähettämisessä siirryttiin käyttämään sähköpostia tavallisen postin sijaan.

5. Ohjelman tiedotus ja viestintä

Messut ja konferenssit

Vuonna 2010 Vihreä lippu -ohjelma oli mukana opetusalan ammattimessuilla Educassa tammikuussa, Maailma koulussa -tapahtuman järjestötorilla marraskuussa, Biologian ja maantieteen aineenopettajien liiton syyspäivillä marraskuussa sekä lukuisissa muissa ympäristökasvatuksen tilaisuuksissa eri puolella maata.

Internet-sivut

Vihreä lippu -osallistujien käyttöön avattiin sähköinen keskustelualusta ”Kahvihuone”. Kahvihuoneen kautta osallistujat voivat saada yhteyden toisiinsa sekä jakaa ohjelmaan liittyviä ajatuksia ja kokemuksia.

Julisteet

Ohjelman esittelyjulisteet olivat käytössä messuilla sekä lukuisissa muissa esittelytilaisuuksissa eri puolilla maata.

Esite

Vihreä lippu -ohjelman esitettä jaettiin muutamia tuhansia mm. lukuisissa Vihreä lippu -edistäjien ja -osallistujien järjestämissä tilaisuuksissa sekä messuilla.

T-paita

Vihreä lippu -ohjelman uusi T-paita saatiin Internet-kauppaan myyntiin loppuvuodesta 2010. T-paidassa on Seppo Leinosen piirtämä kuva ja tästä luomupuuvillaisesta paidasta on myynnissä sekä lasten, naisten että miesten mallit.

Lehdistötiedotteet

Ohjelman ajankohtaisista tapahtumista laadittiin kaikkiaan viisi lehdistötiedotetta, jotka lähetettiin valtakunnallisiin tiedotusvälineisiin.

6. Osallistujatiedotus ja tukipalvelut

Neuvonta

Vihreä lippu -ohjelman osallistujat saivat neuvontaa puhelimitse ja sähköpostitse päivittäin. Lisäksi osallistujat saivat erikseen palautetta toimintasuunnitelmistaan ja loppuraporteistaan. Alueelliset edistäjät palvelivat oman alueensa osallistujia vierailen kouluissa ja päiväkodeissa, järjestäen koulutuksia, tapaamisia ja neuvoen.

Vierailujärjestelmä ”Vilikka”

Vierailujärjestelmän tarkoituksena on varmistaa Vihreän lipun saavuttaneiden osallistujien ympäristökasvatustoiminnan korkea taso sekä antaa neuvontaa ja apua Vihreä lippu -toiminnan toteuttamiseen liittyen. Vuoden 2010 aikana tehtiin kolme Vilikka-vierailua ja kokemukset olivat positiivisia.

Materiaalit ja tiedotus

Tärkein ohjelman osallistujille tarjottu tukimateriaali on yli 300-sivuinen Vihreä lippu -kansio, joka

sisältää yleisiä ohjeita ohjelman toteuttamiseen sekä teemoittain toimintavinkkejä. Kevätlukukaudella ohjelmaan ilmoittautuneet uudet osallistujat saivat kansion postitse. Elokuusta 2010 Vihreä lippu -kansio siirrettiin sähköiseen muotoon, salasanojen taakse.

Kaikki osallistujat saivat kuusi kertaa vuodessa sähköisen uutiskirjeen. Uutiskirjeen nimi muutettiin syksyllä 2010. Uudeksi nimeksi valittiin UutisLippunen aiemman Vinkit&Linkit -nimen tilalle. Syynä nimenvaihdokseen oli, että ”vinkit” ja ”linkit” ovat Internet-sivuilla ja uutiskirjeessä kerrotaan Vihreän lipun ajankohtaisimmat uutiset. Lisäksi ohjelman osallistujat saavat Ympäristökasvatuslehden vuosikerran. Natur och Miljö huolehti ruotsinkielisten osallistujien osallistujatiedotuksesta. Lisäksi ajankohtaisista asioista tiedotettiin Vihreä lippu -osallistujien omalla sähköpostilistalla.

Kouluttajarekisteri

Keväällä 2010 kouluttajaksi pätevöityneiden henkilöiden yhteystiedot lisättiin ohjelman Internet-sivuilla olevaan kouluttajarekisteriin. Vihreä lippu -koulutusta kaipaavia tahoja neuvottiin ottamaan yhteyttä rekisterin henkilöihin.

Koulutukset

Vuonna 2010 järjestettiin kaikkiaan 42 kasvattajille suunnattua koulutustilaisuutta Vihreä lippu -ohjelmaan liittyen. Tilaisuuksista 24:ssä esiteltiin Vihreä lippu -ohjelmaa ja viisi tilaisuutta oli suunnattu ainoastaan ohjelmassa jo mukana oleville kokemustenvaihtoa varten. 13 koulutuksen aiheena oli jokin ohjelman teemoista. Osallistujia kussakin koulutuksessa oli viidestä 180:aan, kaikkiaan noin 1200 henkilöä. Koulutusten järjestäjät, sijainnit ja ajankohdat löytyvät taulukosta 1.

Taulukko 1 Vihreä lippu -koulutukset

Koulutuksen nimi	Päivämäärä	Kunta	Järjestäjä
Infotilaisuus	19.1.2010	Espoo	Villa Elfvik
Jätteiden vähentäminen -teemakoulutus	28.1.2010	Jyväskylä	JAPA ry
Kestävä kulutus -teemakoulutus	28.1.2010	Muurame	JAPA ry
Infotilaisuus	28.1.2010	Rauma	VALONIA
Infotilaisuus	3.2.2010	Lohja	Palmenia
Vihreä lippu -tapaaminen	16.2.2010	Jyväskylä	Alueelliset edistäjät ja koulut
Infotilaisuus	24.2.2010	Lahti	Ympäristökoulu Ekoteko
Kokemustenvaihtotilaisuus	24.2.2010	Oulu	Ainolan Alakööki; Timosenkosken luontokoulu
Kestävä kulutus -teemakoulutus	25.2.2010	Tampere	Tampereen luontokoulu Korento
Kouluttajakoulutus	9.3.2010	Turku	Sykse; VALONIA
Infotilaisuus	10.3.2010	Loviisa	Ympäristökoulu Regina
Infotilaisuus	10.3.2010	Loviisa	Ympäristökoulu Regina
Jätteiden vähentäminen -teemakoulutus	10.3.2010	Tampere	Tampereen luontokoulu Korento
Infotilaisuus	19.3.2010	Oulu	Ainolan Alakööki
Infotilaisuus	22.3.2010	Kotka	
Infotilaisuus	23.3.2010	Vantaa	
Infotilaisuus	24.3.2010	Espoo	Villa Elfvik; Natur och Miljö
Energia-teemakoulutus	16.4.2010	Helsinki	LUMA -tiede- ja teknologiapäivät
Infotilaisuus	20.4.2010	Oulu	Ainolan Alakööki
Energia-teemakoulutus	30.4.2010	Ylöjärvi	Yksityishenkilö
Starttikoulutus	5.5.2010	Oulu	Ainolan Alakööki
Infotilaisuus	23.5.2010	Pirkkala	Yksityishenkilö
Infotilaisuus	23.5.2010	Pirkkala	Yksityishenkilö

Infotilaisuus	28.5.2010	Pirkkala	Yksityishenkilö
Infotilaisuus	1.6.2010	Lahti	Ympäristökoulu Ekoteko
Infotilaisuus	16.8.2010	Oulu	Ainolan Alakööki
Infotilaisuus	17.8.2010	Oulu	Ainolan Alakööki
Starttikoulutus	8.9.2010	Turku	VALONIA
Infotilaisuus	16.9.2010	Kruunupyö	Kokkolan luontokoulu
Kokemustenvaihtotilaisuus	22.9.2010	Oulu	Ainolan Alakööki; Timosenkosken luontokoulu
Kokemustenvaihtotilaisuus	28.9.2010	Oulu	Ainolan Alakööki
Kokemustenvaihtotilaisuus	29.9.2010	Espoo	Villa Elfvik; Harakan luontokoulu; Vantaan luontokoulu; Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy/Ympäristökoulu; Helsingin kaupungin ympäristökeskus; 4V-hanke
Infotilaisuus	29.9.2010	Oulu	Ainolan Alakööki
Jätteiden vähentäminen -teemakoulutus	12.10.2010	Jyväskylä	JAPA ry
Jätteiden vähentäminen -teemakoulutus	21.10.2010	Helsinki	Villa Elfvik; Harakan luontokoulu; Vantaan luontokoulu; Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy/Ympäristökoulu; Helsingin kaupungin ympäristökeskus; 4V-hanke
Energia-teemakoulutus	27.10.2010	Espoo	Villa Elfvik; Harakan luontokoulu; Vantaan luontokoulu; Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy/Ympäristökoulu; Helsingin kaupungin ympäristökeskus; 4V-hanke
Jätteiden vähentäminen -teemakoulutus	4.11.2010	Jyväskylä	JAPA ry
Lähiympäristö-teemakoulutus	4.11.2010	Oulu	Sykse; Ainolan Alakööki; Timosenkosken luontokoulu
Infotilaisuus	11.11.2010	Turku	Natur och Miljö; Sykli
Lähiympäristö-teemakoulutus	12.11.2010	Tampere	Tampereen luontokoulu Korento
Jätteiden vähentäminen -teemakoulutus	22.11.2010	Jyväskylä	JAPA ry
Infotilaisuus	25.11.2010	Kouvola	Ympäristökoulu Regina; Palmenia

Muu osallistujille tarjottu toiminta

2.2.2010 vietettiin viidettä kertaa Vihreä lippu -ohjelman valtakunnallista teemapäivää teemalla Muistetaan toinen toista. Päivän ideana on, että kaikki Vihreä lippu -päiväkotien ja oppilaitosten lapset ja nuoret ilahduttivat jotakuta toista yhteisellä, aineettomalla lahjalla. Jokaisessa päiväkodissa ja oppilaitoksessa päätettiin itse, mitä tehtiin yhdessä ja kenelle.

7. Ohjelman rahoitus

Valtion rahoitus

Vuonna 2010 Suomen Ympäristökasvatuksen Seura sai rahoitusta Vihreä lippu -toiminnalle opetusministeriön alaiselta momentilta. Ympäristöministeriön järjestöavustuksesta kohdistettiin osa Vihreälle lipulle.

Yritysyhteistyö

Vuonna 2010 Vihreä lippu -ohjelman yritysytteistyökumppaneiden joukkoon lukeutuivat NP-kierrätys Oy, Jätelaitosyhdistys ry ja Suomen Palautuspakkaus Oy. Myös SOK lahjoitti varoja Vihreä lippu -ohjelman tukemiseen.

SFS järjesti yhteistyössä Seuran kanssa Joutsenmerkin 20-vuotisjuhlan kunniaksi kilpailun, jossa

Vihreä lippu -ohjelman osallistujia pyydettiin laatimaan onnentoivotus Pohjoismaiselle ympäristömerkille. Voittajaryhmä sai palkinnoksi matkan Korkeasaareen Helsinkiin.

Yhteistyöneuvotteluja käytiin myös muiden yritysten kanssa.

Lisäksi Vihreä lippu -ohjelman joulutervehdyskampanjan kautta saatiin lahjoituksia Fipra Finland Oy:ltä, Otavan Kirjapaino Oy:ltä sekä Saint-Gobain Rakennustuotteilta.

Osallistumismaksut

Kolmantena rahoitusmuotona ohjelmalle on osallistujilta vuosittain kerättävät osallistumismaksut. Maksujen suuruudet ovat yksikön koosta riippuen 250 euroa (alle 100 oppilaan yksiköt) ja 500 euroa (yli 100 oppilaan yksiköt). Kaikkien Kestävän tason osallistujien maksu on 100 euroa.